

Патряк О.Т.,
Здобувач кафедри обліку у державному
секторі економіки та сфері послуг
Тернопільський національний економічний університет

КОРПОРАТИВНІ ПРАВА ЯК ОБ'ЄКТ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Незважаючи на давню історію корпоративних прав, операції в обліку з ними все ж таки викликають труднощі. Причин цього безліч. Це і рідкісність цих операцій, і недостатня їх урегульованість на законодавчому рівні, і нерозуміння їх специфічного характеру для цілей бухгалтерського обліку. Визначення об'єкту обліку і як корпоративні права стали ним, є основою для відображення характеру і результатів господарської діяльності.

Вагомий внесок у розвиток засад формування обліку корпоративних прав здійснили такі науковці як О. М. Вінник, О. Р. Кібенко, О. О. Мельник, М. Р. Лучко, І. В. Спасибо-Фатєєва, О. І. Пилипенко.

Бухгалтерський облік є єдиною системою надання інформації про стан корпоративних прав власників та емітентів, а також підсистемою інформаційної системи підприємства, йому належить основна роль у процесі збирання, обробки та наданні інформації для забезпечення усіх інших функцій управління підприємством – менеджменту, маркетингу, аналізу, контролю [1, 4].

Швець В. Г. зазначає, що “під об'єктом обліку розуміють конкретний засіб (майно), джерело його утворення та його рух в процесі відтворення. Об'єктом обліку є також факти, дії і події господарської діяльності, які характеризують стан та використання ресурсів, процеси придбання засобів виробництва продукції та її збуту, розрахункові відносини підприємства з юридичними та фізичними особами, фінансовий стан та результати діяльності підприємства” [3, 37]. Таким чином, усі об'єкти бухгалтерського обліку з точки зору теорії можливо розподілити на три великі групи: господарські засоби, джерела їх утворення та господарські процеси.

Проте сьогодні вимагає деталізації цих об'єктів. З цією метою ми звертаємо увагу на такий об'єкт обліку як корпоративні права. Відповідно до статті ст. 316 ЦКУ «правом власності є правом особи на **рiч(майно)**, яке вона здійснює відповідно до закону за своєю волею, незалежно від волі інших осіб» А згідно зі ст.190 ЦКУ «**майном** як особливим об'єктом вважаються окрема річ, сукупність речей, а також майнові права та обов'язки».

І.Спасибо-Фатєєва вважає, що корпоративні права — це поєднання майнових (право на отримання певної частки прибутку (дивідендів) юридичної особи та активів у разі її ліквідації) і немайнових прав (право на участь в управлінні нею) [2, 11].

Отже, корпоративні права, як певні майнові права є майном, що є об'єктом права власності. Згідно ст. 139 ГКУ встановлено, що майно у сфері господарювання сукупністю речей та інших цінностей, які мають вартісне

визначення, виробляються чи використовуються у діяльності суб'єктів господарювання та відображаються в їх балансі або враховуються в інших, передбачених законом, формах обліку майна цих суб'єктів [4]. Таким чином, можна стверджувати, що корпоративні права є специфічним об'єктом бухгалтерського обліку.

Варто відзначити, цивільне та господарське законодавство частіше оперує таким об'єктом, як частка у статутному капіталі(фонд), ніж з таким об'єктом, як корпоративні права. У національних стандартах бухгалтерського обліку поняття корпоративних прав взагалі немає, проте є інші поняття, які пов'язанні з ним. Залежно, які операції здійснюються з корпоративними правами, і хто їх здійснює, використовуються різні об'єкти бухгалтерського обліку.

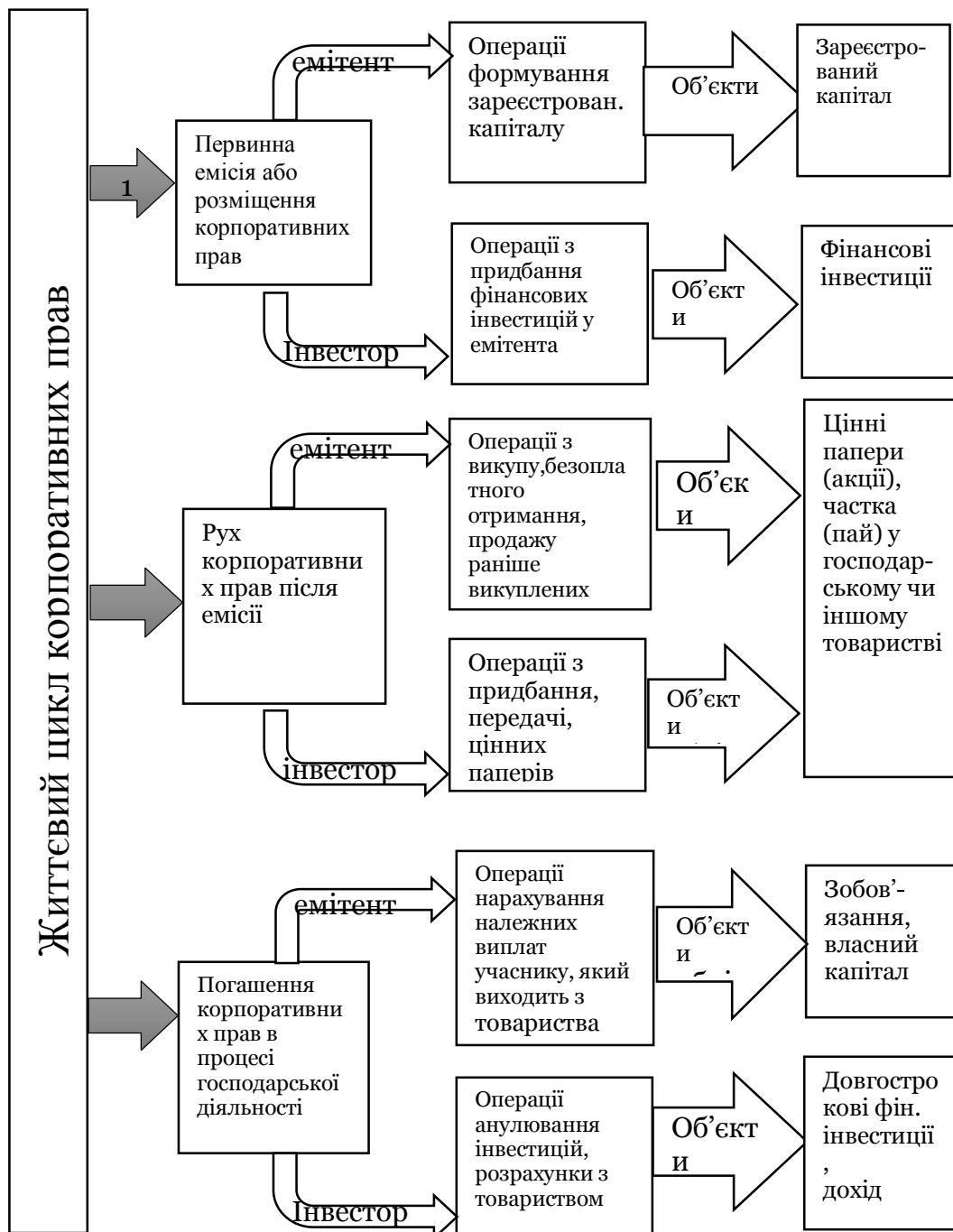

Рис .1. Корпоративні права, як об'єкт бухгалтерського обліку

Корпоративні права, як об'єкт обліку доцільно розглядати в трьох етапах життєвого циклу:

1. Первинна емісія або розміщення корпоративних прав (випуск акцій акціонерного товариства та формування статутного капіталу товариства з обмеженою відповідальністю)

2. Рух корпоративних прав після емісії(операції, що проводяться між емітентами корпоративних прав, їх власниками та третіми особами, а також взаємовідносини емітентів і власників)

3. Погашення корпоративних прав в процесі господарської діяльності.

З огляду на вищезазначене, вважаємо за доцільне розглянути операції та об'єкти обліку корпоративних прав крізь призму позиції емітента та власника (інвестора) корпоративних прав (рис.1).

Отже, об'єкти бухгалтерського обліку є важливою складовою системи обліку. Від обліку корпоративних прав істотно залежать ефективність функціонування підприємства та його конкурентоспроможність, тому визначення та їх облік є однією з найважливіших ланок бухгалтерського обліку.

Враховуючи викладене вище, зробимо висновок, що корпоративні права в якій би формі вони не були виражені є специфічним об'єктом бухгалтерського обліку з певними особливостями, якими вони наділені чинним законодавством з метою їх захисту та більш безпечного обігу.

Література:

1. Гура Н.О. Бухгалтерський облік як наука, його принципи, предмет та об'єкти [Текст] / Н. Гура // Бухгалтерський облік і аудит. – 2007. – № 6. – С. 3-8.

2. Спасибо-Фатєєва І. Поняття майна, майнових та корпоративних прав як об'єктів права власності [Текст] / І. Спасибо-Фатєєва // Українське комерційне право. — 2004. — № 5. — С. 9-18.

3. Швець В. Г. Теорія бухгалтерського обліку [Текст] : навчальний посібник / Швець В. Г. — К. : Знання, 2004. – 447с.

4. Господарський кодекс України : [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15/page5>

УДК 657.1

Пилипенко Л.М.,

к.е.н., доцент кафедри обліку та аналізу,
Національний університет «Львівська політехніка»

ФУНДАМЕНТАЛЬНИЙ БАЗИС ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

Кризові явища у глобальній економіці актуалізували дискусію серед науковців і експертів щодо якості інформаційного забезпечення управління як окремими суб'єктами, так і економікою загалом. Публічна фінансова звітність компаній має ряд недоліків, пов'язаних зокрема із заниженням вартості інтелектуальних активів і капіталу, необ'єктивним поданням інформації про резерви майна і капіталу, методологічним дуалізмом оцінювання активів тощо.